บทบรรณาธิการ

野火烧不尽，春风吹又生

ไฟป่าเผาไม่สิ้น ลมฝนโชยกลับงอกงาม

2019 ถือเป็นปีที่น่าจดจำเนื่องด้วยครบรอบเหตุการณ์สำคัญหลายเรื่องในประวัติศาสตร์จีน เช่น

100 ปีแห่งขบวนการ 4 พฤษภาคม

70 ปีแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน

40 ปีแห่งนโยบายการปฏิรูปและเปิดประเทศ

30 ปี เหตุการณ์เทียนอันเหมิน

และ 44 ปีแห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน

สำหรับวงการจีนศึกษาในไทย ปี 2019 นับเป็นการครบรอบหนึ่งปี เนื่องในโอกาสการเกษียณอายุราชการของรองศาสตราจารย์วรศักดิ์

มหัทธโนบล อดีตรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอดีตผู้อำนวยการศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์วรศักดิ์ถือเป็นหนึ่งในนักวิชาการผู้บุกเบิกเรื่องจีนศึกษาในประเทศไทย มีผลงานที่สร้างคุณูปการต่อการศึกษาเรื่องจีนมากมาย นอกจากนี้ อาจารย์ยังคอยสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานของนักวิชาการด้านจีนศึกษารุ่นใหม่ในไทยเสมอมา

วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ฉบับนี้ถือเป็นฉบับครบรอบเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์จีนและแสดงมุทิตาจิตต่อรองศาสตราจารย์วรศักดิ์ มหัทธโนบล บทความส่วนใหญ่มาจากงานสัมมนาวิชาการนานาชาติเรื่อง **"คนจีนโพ้น(และพ้น)ทะเลในไทย"** เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ซึ่งอาจารย์วรศักดิ์ ได้ร่วมเป็นองค์ปาฐกด้วย

วารสารฉบับนี้ได้รับเกียรติจากนักวิชาการชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถแบ่งบทความตามเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. "จีนโพ้น/พ้นทะเล" ประกอบด้วย *"ต้นกำเนิดลัทธิชาตินิยมจีนในสังคมชาวจีนในประเทศไทย"* โดย ศาสตราจารย์ ดร. เออิจิ มุราชิม่า ชี้ให้เห็นถึงชาตินิยมจีนในไทยเกิดขึ้นในรัชกาลที่ 5 จากการรวมตัวเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยผ่านสำนึกของความเป็นชาติจีนจนเกิดเป็นการต่อต้านสินค้าต่างชาติและแบ่งฝักฝ่ายเป็นกลุ่มอนุรักษ์และกลุ่มปฏิวัติท่ามกลางความขัดแย้งในการเมืองจีน ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในช่วงเวลาที่ผ่านมา *"ประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้ถูกบันทึก: เหมืองดีบุกและชุมชนจีนในคาบสมุทรมลายูในศตวรรษที่ 19"* โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยดา ชลวร เผยให้เห็นถึงชาวจีนโพ้นทะเลในมิติทางเศรษฐกิจผ่านเหมืองดีบุกในคาบสมุทรมลายู ชี้ให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องบทบาทของชาวจีนโพ้นทะเลและเจ้าเมืองท้องถิ่นในแถบเมืองยะลาและรามันที่ตั้งอยู่บนชายแดนสยาม-บริติชมลายูในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งมีลักษณะเป็นนิคมพหุวัฒนธรรมบนเส้นแบ่งเขตแดนที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงมุมมองในบริบทท้องถิ่นที่หลุดพ้นไปจากกรอบของรัฐชาติ และ *"Reviving Tradition: the Returning Activities of overseas Chinese in South China in the 1980s-90s"* โดย Dr. Wang Hui ที่นำเสนอมิติทางวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเลหลังทศวรรษ 1980 กับการกลับไปเยี่ยมและฟื้นฟูบ้านเกิดของบรรพบุรุษในประเทศจีน นอกจากนี้ยังมีการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมที่ขาดหายไปมากกว่า 30 ปี

2. "ความสัมพันธ์ไทย-จีน" ประกอบด้วย *"ความสัมพันธ์ไทย-จีนในยามยาก: คึกฤทธิ์ รัฐประหาร 6 ตุลา และธานินทร์ (ค.ศ. 1975-1977)"* โดยรองศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพล เครือรัฐติกาล และ *"การทูตวิชาการ และความ(ไม่)รู้ ในความสัมพันธ์ไทย-จีน"* โดยอาจารย์ ดร. สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์ ชี้ให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นในการสถาปนาความสัมพันธ์ไทย-จีนผ่านบทบาทของรัฐและการสร้างองค์ความรู้ของนักวิชาการ แม้ว่าจะมีการการสถาปนาความสัมพันธ์ฯ ในสมัย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช พ.ศ. 2518 แต่ก็ไม่ได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เนื่องจากกระแสการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสังคมไทยภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา นำไปสู่การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งมีนโยบายขวาจัดจนส่งผลลบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนในชั่วขณะหนึ่ง ขณะเดียวกันราชวงศ์ไทยได้มีบทบาทสำคัญในการที่ลดความตึงเครียดระหว่างประเทศ นำไปสู่การเจริญสัมพันธไมตรีหลังรัฐบาลของธานินทร์ในเวลาต่อมา ช่วงเวลาดังกล่าวมีความพยายามกระชับความสัมพันธ์ผ่านทางการทูตวิชาการภายใต้กระแสชาตินิยมวิชาการของนักวิชาการไทยและจีน ก่อให้เกิดสำนึกใหม่ที่มีต่อประวัติศาสตร์ชาติไทยและคนจีนในประเทศไทย โดยความรู้กลายเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์ของชาติและลบเลือนความขัดแย้งที่ผ่านมาในอดีตเพื่อความร่วมมือทางการเมืองระหว่างประเทศ

3. "จีนในปัจจุบัน" ประกอบด้วย ***"Changing PRC Chinese Conception of the Chinese in Thailand from the 1980s to 2010s"*** โดย Dr. Zou Kunyi นำเสนอความเปลี่ยนแปลงของภาพตัวแทนชาวจีนโพ้นทะเลในมุมมองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจความเป็นจีนและการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่มีต่อชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยในความสัมพันธ์ไทย-จีน

"ไฟป่าเผาไม่สิ้น ลมฝนโชยกลับงอกงาม**"** เป็นบทหนึ่งในกวีนิพนธ์ของป๋อจู่อี้ กวีเอกแห่งราชวงศ์ถัง เปรียบหญ้าดอนดั่งมิตรภาพที่แม้มีอุปสรรคก็ไม่สูญสิ้นและยังกลับมางอกงามได้ใหม่อีกครั้ง เหมือนกับความสัมพันธ์ไทย-จีนที่ครั้งหนึ่งเคยขาดตอน แต่ก็ฟื้นฟูขึ้นได้ เช่นเดียวกับการดำเนินงานของวารสารที่ผ่านมา แม้จะต้องประสบปัญหาหลายครั้ง แต่ด้วยความอนุเคราะห์จากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้เขียน ผู้ประเมิน ตลอดจนผู้อ่านที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ทำให้วารสารผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ด้วยดี

วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2562 เป็นวารสารที่ตีพิมพ์เป็นเล่มฉบับสุดท้าย หลังจากนี้ *วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์*จะยุติการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปเล่ม และเข้าสู่การเป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบในวารสาร *ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563* และยังคงยินดีรับบทความสาขาต่างๆ ทั้งรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการหรือบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งเรียงเรียงนำเสนอประเด็นหรือแง่มุมทางประวัติศาสตร์ ท่านสามารถส่งบทความเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาได้ผ่านช่องทางเว็บไซต์ https://www.tci-thaijo.org/index.php/thammasat_history ได้โดยตรง ขณะเดียวกัน ท่านผู้อ่านสามารถเลือกอ่านบทความย้อนหลังออนไลน์ที่เคยลงพิมพ์ในวารสารนี้ได้ทุกเล่มในเว็บไซต์เดียวกันนี้

ทางกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้อันเป็นประโยชน์จากบทความทุกเรื่องที่นำเสนออยู่ในวารสารฉบับนี้ ท้ายสุด กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่กรุณาส่งบทความมาเพื่อให้พิจารณาลงพิมพ์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ ตลอดจนท่านผู้อ่านที่ให้การสนับสนุน*วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์* เสมอมา

กรพนัช ตั้งเขื่อนขันธ์

